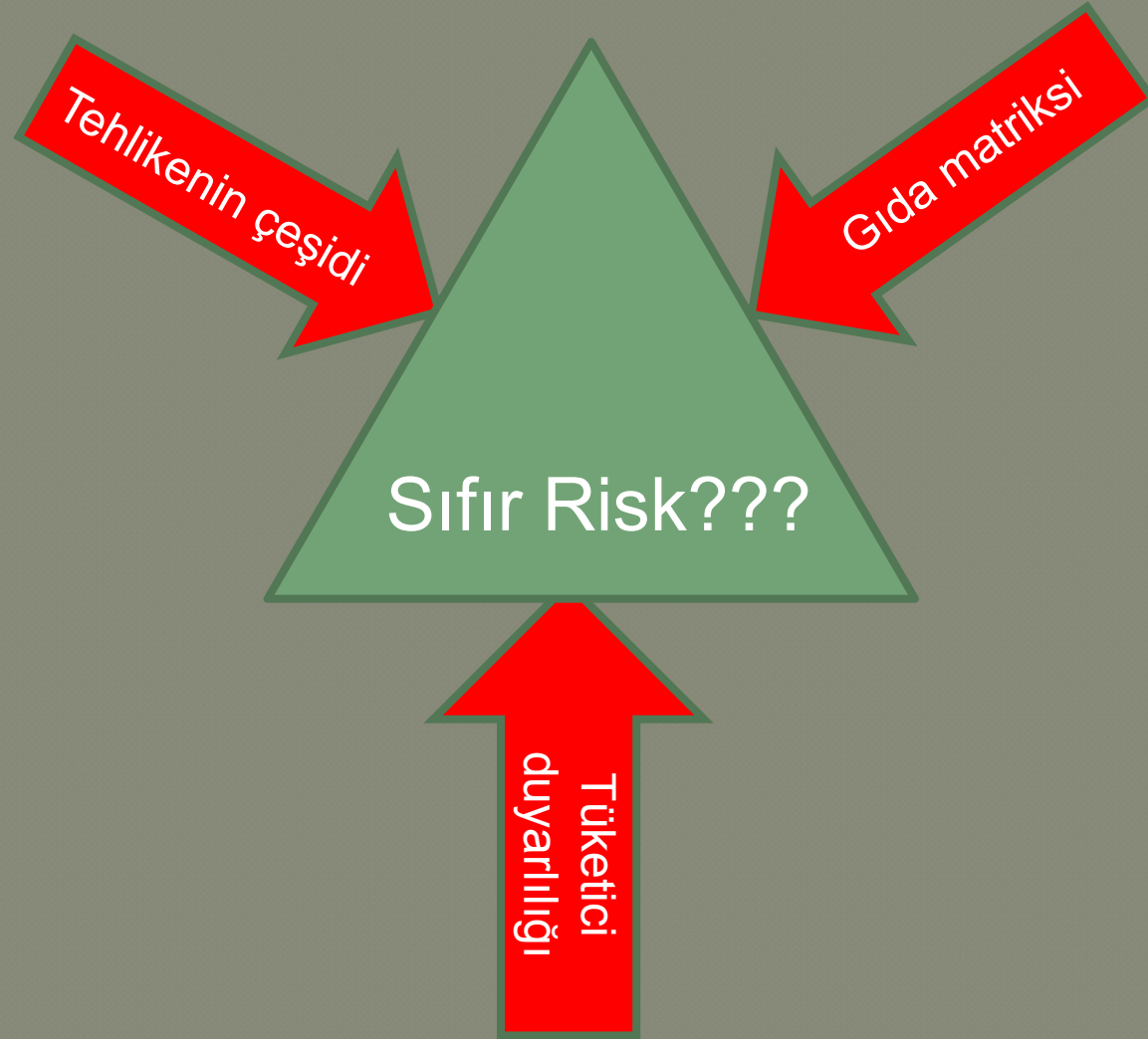

Süt ürünlerinin mikrobiyel güvenliğinin değerlendirilmesinde fayda-risk analizi yaklaşımı

Barbaros Özer ve Celalettin Koçak

Ankara Üniversitesi Süt Teknolojisi Bölümü

Risk

Mikrobiyolojik risk

Hedef: güvenli gıda

Araç : gıdalarda patojen ve toksin varlığı riskini en aza indirmek (HACCP, GMP vb..)

Sonuç: gıda kaynaklı salgınlarda azalma
ulusal ve uluslar arası ticaretin kolaylaşması

Fayda

İtici güçler

- i. Sağlık etkisi iddiaları
- ii. Gıda formülasyonlarında değişim
(tuz, yağ, şeker azaltılması vb..)

Faydanın ölçülebilirliği

- i. Hastalık riskinin azalması
- ii. Hastalık belirteçlerinde değişimler
(optimal sağlık belirteçlerinin geliştirilmesi)

Fayda –risk analizi

Yeni toksikolojik yaklaşım

**Yüksek düzeyde deneysel
toksik maruziyetin
sakıncalarına odaklanma**

**Düşük düzeylerde toksik
maruziyet durumunda
kompleks biyolojik etkinin
karakterizasyonu
“low dose toxicology”**

Fayda-risk deęerlendirmesi

Fayda değerlendirme kriterleri net deęil

AB destekli projeler

QALIBRA, BRAFO, BENERIS

Fayda ve fayda-risk deęerlendirmesi

Mikrobiyel kontaminantlar

Gıda mikrobiyolojisinde fayda–risk analizi

Pestisit/ dezenfektan

Aşılama

Hayvan hastalıklarında
antibiyotik kullanımı

Gıda mikrobiyolojisinde fayda–risk analizi

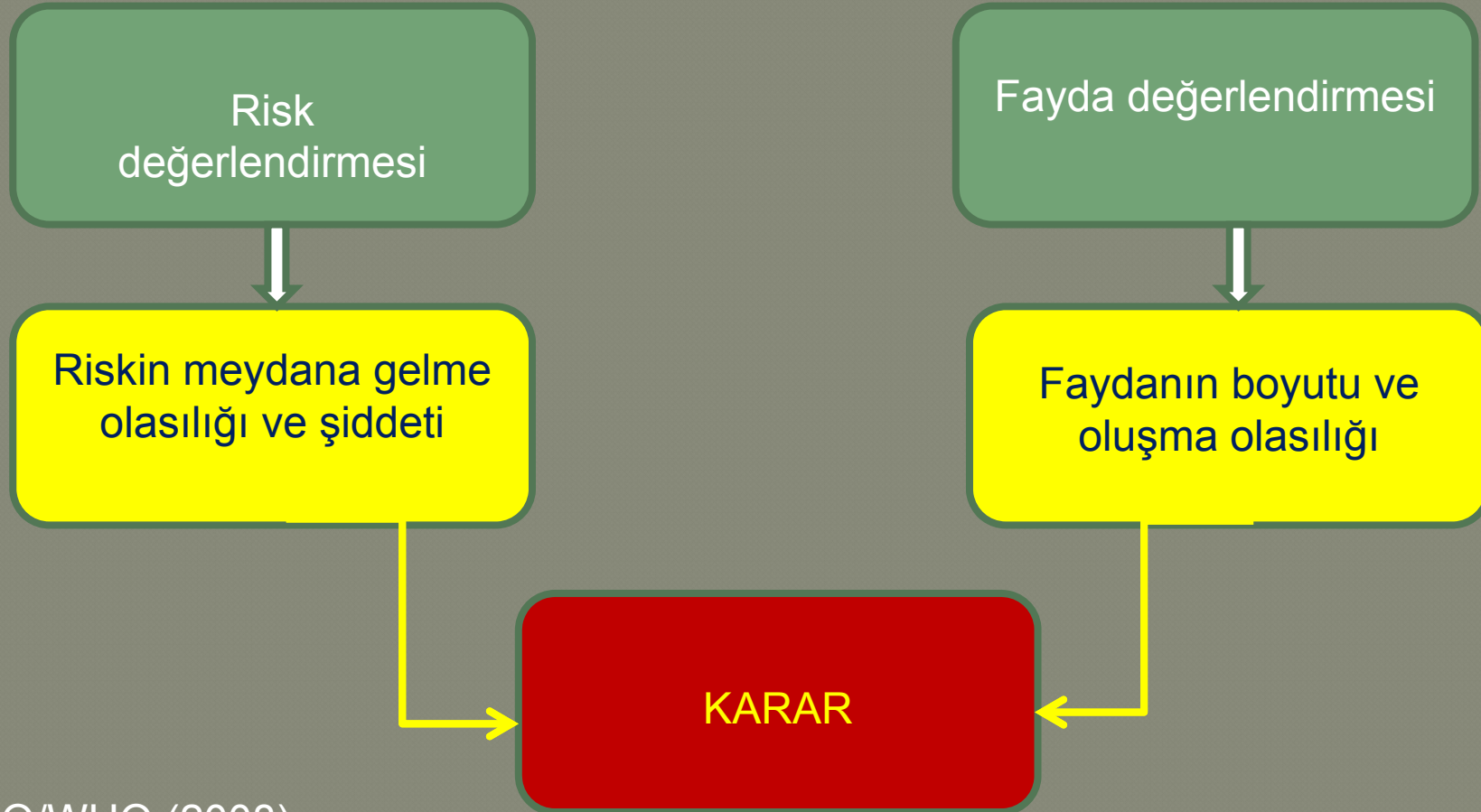

- ◉ Koruyucular (tuzlama, sodyum nitrat, şeker ilavesi)
- ◉ Dezenfektanlar (aktif klor, ozonlama)
- ◉ Fungusitler

Mikrobiyel güvenlik sağlanırken yeni riskler oluşturuluyor!!

	Tanım	Risk	Fayda
Dezenfektan	Patojenlerin imhası mı? Kimyasal kalıntı riski mi?	Zararlı kimyasal kalıntı	Patojenlerin imhası
Koruyucu	<u>Tuz ilavesi</u> Damar sertliğini tetikleme mi? Gıda koruma mı?	Kalp hastalıkları riski, dirençli patojenlerin gelişimi	Enfeksiyon riskinin azalması, uzun raf ömrü, yüksek gıda kalitesi
Koruyucu	<u>Nitrat katımı</u> <i>C.botulinum</i> mu? Nitrozamin mi?	Kolon kanseri riski, dirençli patojenlerin gelişimi	Enfeksiyon riskinin azalması, uzun raf ömrü, yüksek gıda kalitesi
Probiyotik	Starter kültürlerin biyogüvenliği	Potansiyel sağlık riskleri	Sindirim sistemini iyileştirme iddiaları
Minimal olarak işlenmiş gıda		Yüksek patojen maruziyeti riski	Potansiyel olarak yüksek beslenme değeri
Global gıda ticareti		Patojenlerin dirençli popülasyondan zayıf popülasyona taşınması	Yüksek gıda zinciri güvenliği, besin çeşitliliği

Fayda-Risk Yaklaşımı

Fayda-Risk analizi yaklaşımı -araçlar

- **Hedef:** Risk ve faydanın ağırlığının metrik olarak ölçülebilir olması

DALY: **D**iasbility-**A**adjusted **L**ife **Y**ear

DALY = kaybedilen zaman + hastalıkla geçen zaman

QALY: **Q**uality-**A**adjusted **L**ife **Y**ear

QALY =mükemmel sağlık 1.0 → ölüm 0.00

DALY

DALY

Disability Adjusted Life Years is a measure of overall disease burden, expressed as the cumulative number of years lost due to ill-health, disability or early death

■ **YLD** Years Lived with Disability + **YLL** Years of Life Lost

Healthy life

Disease or Disability

Early death

Expected
Life years

$$YLL = N \times L$$

N: ölüm sayısı

L: ölümün gerçekleştiği yaşa ait standart yaşam süresi

DALY

Faktör	Ölüm sayısı/yıl	DALY/yıl
Diyet kompozisyonu	13,000	245,000
Vücut ağırlığı	7,000	215,000
Diyet etkisi (total)		>350,000
Bilinen patojenlerce oluşturulan gıda enfeksiyonları	20-200	1000-4000
Kimyasal bileşenler	100-200	1500-2000
Gıda güvenliği etkisi (total)		2500-6000

Kaynak: van Kreijl ve ark. (2006)

DALY

Handikap:

Birden fazla toksikolojik risk sözkonusu olduğunda olumsuz etkinin kayıp yıla dönüştürülmesi çok güç

Çözüm:

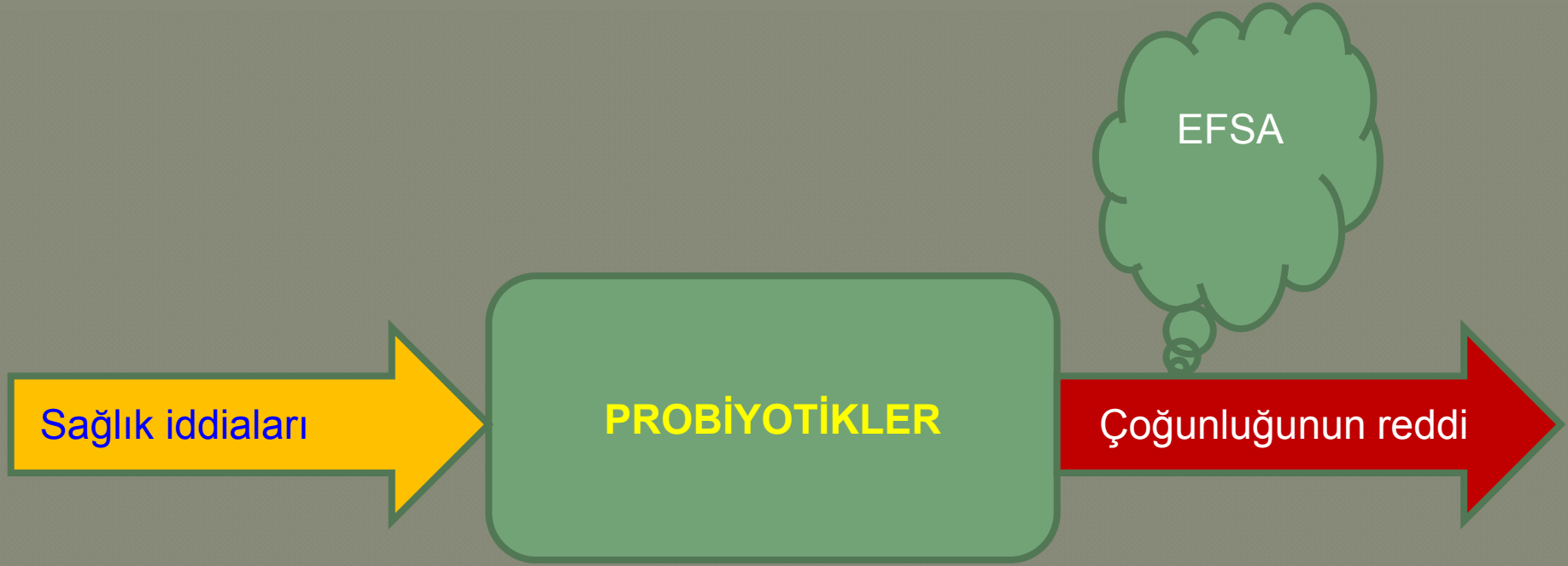
Yarı-kantitatif değerlendirme ya da sağlık etkisi öncelikli sistem

Karakteristik risk-fayda deęerlendirmesi

	Fayda değerlendirme	Risk değerlendirme
Deneme deseni	Deneysel ve gözlemsel	Deneysel ve gözlemsel
Populasyon	İnsan	Hayvan (insan da mümkün)
Metodoloji	Geliştirilme aşamasında	Mevcut
Kabul edilen son nokta	Geliştirilme aşamasında	Mevcut
Maruziyet	Düşük (suprafizyolojik düzey)	Düşük (suprafizyolojik düzey)
Deneme süresi	Kısa (gün/hafta- deneysel) Uzun (ay/ yıl-gözlemsel)	Hayvanın ömrü süresince
Fayda-risk değerlendirme kriterleri	Fayda karakterizasyonu Düşük doz/yanıt bilgisi	Risk karakterizasyonu Düşük doz/yanıt bilgisi
Yasal düzenlemeler	Faydalı/faydasız	Güvenli/güvensiz Kabuledilebilir/kabuledilemez

Probiyotik süt rnleri

Probiyotik bakteriler-potansiyel riskler

Antibiyotik dirençliliğinin
patojenlere ve dolayısıyla
insanlara aktarımı

İmmün sistemi zayıf
bireylerde fırsatçı
Lactobacillus gelişimi

Bağışıklık sisteminin aşırı
stimülasyonu –immün
sistemi gelişmemiş
bebeklerde risk yüksek.

RİSK

Zamana bağlı genetik
stabilite ve metabolik
aktivite kaybı

Potansiyel patojenite ve
toksisite gelişimi